

KONINKRIJK. LES 5

1	GEBED
----------	--------------

Bid om Gods leiding door Zijn Geest, voor bewustwording van Zijn aanwezigheid en voor het luisteren naar Zijn stem. Wijd deze groep en les toe aan de Heere.

2	UITWISSELEN (20 minuten) [STILLE TIJDEN] DEUTERONOMIUM 4 – 7
----------	--

Deel (of lees) om de beurt in het kort wat je in een van je stille tijden uit de toegewezen Bijbelgedeelten geleerd hebt (Deuteronomium 4 - 7). Luister naar de persoon die deelt, neem hem serieus en accepteer hem. Ga niet verder in op wat hij deelt. Maak aantekeningen.

3	MEMORISATIE (5 minuten) [HET KONINKRIJK VAN GOD] (5) DANIËL 2:44
----------	--

Repeteer twee aan twee

(5) De triomf van het Koninkrijk. Daniël 2:44. In de dagen van die koningen zal de God van de hemel echter een Koninkrijk doen opkomen dat voor eeuwig niet te gronde zal gaan en waarvan de heerschappij niet op een ander volk zal overgaan. Het zal al die ander koninkrijken verbrijzelen en tenietdoen, maar zelf zal het voor eeuwig standhouden.

4	ONDERRICHT (85 minuten) [DE GELIJKENISSEN VAN JEZUS] DE SLECHTE LANDBOUWERS
----------	---

“De gelijkenis van de slechte landbouwers”¹ in Matteüs 21:33-41 is een gelijkenis over **DE BOODSCHAPPERS IN GODS KONINKRIJK.**

“Een gelijkenis” is een aards verhaal met een hemelse betekenis. Het is een levensecht verhaal of een illustratie ontworpen om een geestelijke waarheid te leren. Jezus maakte gebruik van gewone dingen en alledaagse gebeurtenissen om licht te werpen op de geheimenissen van het Koninkrijk van God en om mensen te confronteren met de werkelijkheden van hun situatie en de noodzaak van hun verandering.

Wij bestuderen deze gelijkenis m.b.v. de zes richtlijnen voor de uitleg van gelijkenissen (Zie Handleiding 9, supplement 1).

Lees Matteüs 21:33-46, Markus 12:1-12; Lukas 20:9-19.

1. Begrijp het natuurlijke verhaal van de gelijkenis.

Introductie. De gelijkenis wordt met figuurlijke woorden verteld en de geestelijke betekenis van de gelijkenis wordt hierop gebaseerd. Daarom bestuderen wij eerst de woorden en de culturele en historische feiten van de achtergrond van het verhaal.

Bespreek. Wat zijn de levensechte elementen van het verhaal?

Aantekeningen.

De landheer en zijn land. De landheer had een wijngaard geplant. Er was niets en dus moest hij alles van de grond af opbouwen voordat hij enige winst kon verwachten. Hij plantte wijnstokken, bouwde een muur om de wijngaard, groef een wijnpers en bouwde een wachttoren. De muur moest dieven en wilde dieren buiten houden. De wijnpers bestond uit twee gaten in de grond bekleed met stenen of hij werd uit één grote steen gehouwen. Het bovenste gat was breed en ondiep. De rijpe druiven werden daarin gegooid en met de voeten geperst (Jesaja 63:2-3). Het druivensap vloeide door een pijp of over een lager muurtje naar het diepere gat. Dit gat was nauw en diep. Na afloop werd het sap in grote vaten (Haggai 2:16) gegoten om te gisten tot wijn. De wachttoren werd gebouwd van al de stenen die voorheen op het stuk land lagen (Jesaja 5:2). Een wachter werd aangewezen om te waarschuwen tegen dieven, jakhalzen en vossen (Hooglied 2:15). De wachttoren diende ook als voorraadschuur. De eigenaar had de wijngaard helemaal voor zichzelf opgebouwd.

De huurders en de overeenkomst met de eigenaar. De eigenaar verhuurde de wijngaard aan landbouwers die werkten voor een deel van de oogst. Zij waren overeengekomen om een deel van de oogst als huur aan de eigenaar te betalen (Matteüs 21:34; Markus 12:2; Lukas 20:10). De huurders waren niet de eigenaar van de wijngaard!

¹ NBG “de onrechtvaardige pachters”.

De slaven. Als de tijd aanbrak voor de oogst, zond de eigenaar zijn slaven om zijn deel van de oogst in ontvangst te nemen. Zij waren met het gezag van de eigenaar bekleed en kwamen om zijn aandeel in ontvangst te nemen.

Het verhaal overschrijdt de grenzen van redelijkheid. Deze landbouwers (huurders) waren slecht, oneerlijk en wreed. Zij hielden zich niet aan de afspraak met de eigenaar. Zij mishandelden de slaven van de eigenaar: de een werd geslagen, een ander werd gedood en een derde werd met stenen doodgegooid. Dit was een ernstige belediging van de eigenaar en tegelijk een verwerping van de eigenaar. Men zou verwachten dat de eigenaar deze huurders meteen hard zou straffen. Maar het verhaal nam een onverwachte wending. De eigenaar besloot om de huurders nog een kans te geven en zond nog andere slaven. Helaas werden deze slaven ook mishandeld!

Uiteindelijk bereikt het verhaal een dramatische climax: de eigenaar zond zijn eigen zoon, die tevens de erfgenaam was. Markus 12:6 zegt, “Toen hij dan nog één zoon had, die hem lief was, heeft hij ook die, als laatste, naar hen toe gestuurd en hij zei: Voor mijn zoon zullen zij ontzag hebben.” Buiten zijn eigen zoon was er niemand anders die hij kon sturen! Dit was het laatste woord van de eigenaar aan de huurders! De eigenaar wist dat de landbouwers slecht, oneerlijk en wreed waren. Toch zond hij hen zijn enige en geliefde zoon!

De zonde van de slechte landbouwers was zeer onredelijk en toch was de liefde van de eigenaar volledig onbegrijpelijk! Ondanks het feit dat de huurders het recht van de eigenaar zo brutaal vertraptten, gaf hij hen nog één kans. Ondanks het feit dat zij zijn slaven mishandeld en gedood hadden, zond hij hen zijn enige en geliefde zoon. Dit verhaal kan buiten de grenzen van redelijkheid treden, omdat het een verhaal van een gelijkenis is.

Wat de slechte landbouwers (huurders) met de zoon deden was niet impulsief, maar met voorbedachten rade. Zij hadden een complot gesmeed om hem te vermoorden en zo de wijngaard in bezit te nemen. Wat waren zij stom om te denken dat zij op deze manier de wijngaard in bezit konden nemen, omdat de eigenaar nog leefde en beslist meteen zou komen om hen zwaar te straffen! Vergelijk dit met Psalm 2:1-4, waar de koningen van de aarde een complot tegen God en Zijn Gezalfde smeden, maar God vanuit de hemel lacht!

---

2. Bestudeer het verband en bepaal de elementen van de gelijkenis.

Introductie. Het verband van het “verhaal” van de gelijkenis kan bestaan uit “de achtergrond” en “de uitleg of toepassing” van de gelijkenis. De achtergrond van de gelijkenis verwijst naar *de aanleiding* om het verhaal te vertellen, of beschrijft *de omstandigheden* toen het verhaal verteld werd. De aanleiding wordt gewoonlijk *vóór het verhaal* gevonden en de uitleg of toepassing wordt gewoonlijk *ná het verhaal* gevonden.

Ontdek en bespreek. Wat is de aanleiding, het verhaal en de uitleg of toepassing van deze gelijkenis?

Aantekeningen.

(1) De aanleiding van de gelijkenis staat in Matteüs 21:1-32.

Dit Bijbelgedeelte is een onderdeel van de laatste week vóór de kruisiging van Jezus Christus.

De tempelreiniging (Matteüs 21:12-17). Deze week begon op zondag met de triomfantelijke intocht van Jezus Christus in Jeruzalem te midden van een grote schare mensen die riepen dat Hij de verwachte Messias was (Matteüs 21:1-11). Daarna reinigde Jezus Christus de tempel een tweede keer (Zie de eerste tempelreiniging in Johannes 2:13-16). Hij joeg alle mensen die van de tempel een marktplaats maakten eruit en keerde de tafels van de geldwisselaars om. De overpriesters, de Schriftgeleerden en de oudsten van het volk waren hierover verontwaardigd en smeedden een complot om Jezus Christus te doden. Maar ze konden geen manier vinden om Hem te doden, omdat de mensen in de schare aan Zijn lippen hingen (Markus 11:18; Lukas 19:47-48). Hij genas alle blinden en kreupelen die tot Hem kwamen in de tempel. De kinderen in de tempel riepen dat Jezus Christus “de Zoon van David”, dat wil zeggen “de Messias” was, maar de overpriesters en Schriftgeleerden waren verontwaardigd dat Jezus dat niet wilde ontkennen!

De verdorde vijgenboom (Matteüs 21:18-20). Op maandag had Jezus honger en zocht wat vijgen aan een vijgenboom langs de weg. Maar hij vond niets dan alleen bladeren. Toen zei Hij tegen de boom, “Laat er aan u geen vrucht meer groeien in eeuwigheid!” Toen zij er op dinsdag voorbijgingen, was de vijgenboom van de wortels af verdord (Markus 11:20). Jezus was niet boos op de vijgenboom. De gebeurtenis had een diepere betekenis. De gelijkenis van de slechte landbouwers gaf hierop een antwoord.

De gelijkenis van de twee zonen (Matteüs 21:28-32). Die dag onderwees Jezus de mensen en verkondigde het evangelie bij de tempel (Lukas 20:1). De overpriesters en Schriftgeleerden met de oudsten stelden Zijn bevoegdheid om het evangelie van het Koninkrijk in de tempel te verkondigen in twijfel. Maar omdat zij weigerden om de bevoegdheid van Johannes de Doper te erkennen, weigerde Jezus ook om hen te zeggen met welke bevoegdheid Hij deze dingen deed. Toen vertelde Hij aan de mensen de gelijkenis van de twee zonen, waarin de verwerping van Johannes de Doper door de leiders van Israël benadrukt werd.

Het verzet van de leiders van Israël en hun volgelingen. Het is dus duidelijk dat de weerstand van de overpriesters, Schriftgeleerden en oudsten van Israël tegen Jezus Christus de achtergrond vormde voor de gelijkenis van de slechte landbouwers. Het volk van Israël was verdeeld over Jezus Christus. Veel gewone mensen in Israël waren zeer onder de indruk van Zijn onderwijzingen. Maar de leiders van Israël en hun volgelingen verwierpen Jezus Christus als de

Messias, beschouwden Zijn wondertekens als het werk van de satan en verwierpen Hem als verkondiger en leraar van het evangelie. Zij waren al bezig om een complot tegen Hem te smeden om Hem te doden (Johannes 11:53)!

(2) Het verhaal van de gelijkenis staat in Matteüs 21:33-41.

Twee punten vragen verdere uitleg:

De betekenis van “buiten de wijngaard geworpen te worden”. Terwijl Matteüs en Lukas zeggen dat de zoon van de eigenaar eerst buiten de wijngaard geworpen werd en toen gedood werd, zegt Markus dat hij eerst gedood werd en toen buiten de wijngaard gegooid werd. Er is eigenlijk geen verschil. Matteüs en Lukas leggen de nadruk op de historische volgorde, dat Jezus eerst buiten de poort van Jeruzalem geleid werd en toen gekruisigd werd (Hebreeën 13:12). Maar Markus legt de nadruk op het feit dat zij Hem op de *meest schandelijke wijze gedood* hadden door Hem als een vervloekte buiten de wijngaard te werpen. Alle drie Evangelisten gebruiken deze uitdrukking (“buiten de wijngaard geworpen”) als een symbool voor de verwerping van Jezus Christus door het volk van Israël!

De aanvankelijke reactie van de toehoorders. Onder de Joden stelden de leraren dikwijls vragen aan hun toehoorders om hun aandacht en belangstelling voor het onderwerp vast te houden. Zo vroeg Jezus aan Zijn toehoorders, “Wanneer dan de heer van de wijngaard komen zal, wat zal Hij met die landbouwers doen?” (Matteüs 21:40). Zijn toehoorders bestond uit vele overpriesters, Schriftgeleerden en oudsten van Israël en zei antwoordden, “Hij zal die kwaaddoeners een kwade dood doen sterven en zal de wijngaard aan andere landbouwers verhuren, die hem de vruchten op hun tijd zullen geven” (Matteüs 21:41). Met dit antwoord veroordeelden de toehoorders zichzelf! In de toepassing veroordeelde Jezus de mensen die net dit antwoord hadden gegeven (Matteüs 21:43)!

Vergelijk dit met hoe de profeet Nathan koning David confronteerde met zijn zonde van overspel in 2 Samuël 12:1-12: Eerst vertelt Nathan een gelijkenis (vers 1-4). Dan volgt de verontwaardigde reactie van koning David (vers 5-6). Uiteindelijk komt de uitleg en toepassing van Nathan: Davids veroordeling werd op zijn eigen hoofd uitgestort, “U bent die man!” (vers 7-12). Terwijl Nathan de gelijkenis vertelde, had David niet door dat Nathan met deze gelijkenis op een verborgen manier over hem sprak. Zo hadden de geestelijke leiders van Israël en hun volgelingen niet door dat Jezus met deze gelijkenis op een verborgen manier over hen sprak!

(3) De uitleg of toepassing van de gelijkenis staat in Matteüs 21:42-44.

Jezus veroordeelt de geestelijke leiders van Israël die zojuist het goede antwoord aan Hem hadden gegeven, “Hebt u nooit gelezen in de Schriften (Psalm 118:22-23): De steen die de bouwers verworpen hadden, die is tot een hoeksteen geworden; dit is door de Heere geschied en het is wonderlijk in onze ogen? Daarom zeg Ik u dat het Koninkrijk van God van u weggenomen zal worden en aan een volk gegeven dat de vruchten ervan voortbrengt.” Het Evangelie van Lukas voegt hieraan toe, “Ieder die op die steen valt, zal verpletterd worden en op wie hij valt, die zal hij vermorzelen” (Lukas 20:18; zie Daniël 2:44-45).

“De steen” verwijst naar verschillende entiteiten in het Oude en in het Nieuwe Testament.

De steen in het Oude Testament. In Psalm 118:22-23 is “de steen” een verwijzing naar Israël zelf. De leiders en prominente mensen van de volken rondom Israël hadden Israël veracht en verworpen. Niettemin, werd Israël het hoofd van de volken in de zin dat de HEERE Zijn verbond met Israël gesloten had en aan Israël Zijn Wet gegeven had. Dat had Hij met geen ander volk gedaan! De andere volken kenden de Wet van de HEERE niet eens (Psalm 147:19-20).

De steen in het Nieuwe Testament. In Matteüs 21:43 toont Jezus hoe de profetie in Psalm 118:22-23 zijn *uiteindelijke vervulling* krijgt in de zoon en erfgenaam van de eigenaar van de wijngaard, namelijk, in Zichzelf! Jezus Christus is de Zoon van God en de ware Israël (vergelijk Jesaja 41:8-14 en 43:1-7 met Jesaja 42:1-7 en 49:1-7)! Het volk van Israël heeft alleen betekenis in en door Jezus Christus (zie Johannes 4:22; Handelingen 13:23; Openbaring 12:1,2,5). Wie Jezus Christus verwerpt, behoort niet langer tot het ware Israël en wie Jezus Christus aanneemt, behoort tot het ware Israël (dat wil zeggen, tot het ware volk van God)! Jezus Christus Zelf is “de Steen” die door de overpriesters, Schriftgeleerden en oudsten van Israël werd verworpen (Markus 8:31; 10:33). Een paar dagen later zouden zij het volk van Israël leiden om Jezus Christus te kruisigen (Markus 15:10). Johannes 1:11 gaat dan letterlijk in vervulling: “Hij kwam tot het Zijne en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen.”

“De verworpen Steen” werd “de Hoeksteen”. De gekruisigde Jezus Christus zou triomfantelijk uit de dood opstaan en de belangrijkste Persoon in het geschapen universum en in de menselijke geschiedenis worden!

Wat zou er gebeuren met het oude volk van Israël, dat wil zeggen, met de ongelovige mensen in Israël die de Messias verworpen hebben? Jezus Christus zegt dat het Koninkrijk van God van hen weggenomen zou worden en gegeven zou worden aan een volk dat de vruchten van het Koninkrijk zou voortbrengen (Matteüs 21:43). “Het Koninkrijk van God” betekent hier vooral de speciale voorrechten en speciale plaats als “het volk van God”, die Israël gedurende de oudtestamentische periode had genoten (Romeinen 9:4-5; Efeziërs 2:11-12). Het betekent ook de gezegende woorden en werken van verlossing die Jezus Christus als Messias had volbracht en nu aan het begin van de nieuwtestamentische periode aan Israël bracht. Het Koninkrijk van God zou van het volk van Israël weggenomen worden, omdat het volk van Israël niet voldeed aan haar verplichtingen. Vanaf de eerste komst van Jezus Christus zou het Koninkrijk van God niet meer beperkt blijven tot het oudtestamentische volk van Israël, maar *uitgebreid* worden om de gelovigen in alle andere volken op de aarde te omvatten!

Het oudtestamentische volk van Israël, zoals zij door haar geestelijke leiders vertegenwoordigd werd (zie ook Romeinen 5:12), was als de slechte landbouwers (de huurders). De Eigenaar van alles in de wereld, inclusief het Koninkrijk van God met al zijn voorrechten, is God de Vader. Hij heeft Zijn Enige en Geliefde Zoon, Jezus Christus, naar Zijn wijngaard in de wereld gezonden, maar zij hebben geweigerd Hem te geven wat Hem toekwam. “De wijngaard” vertegenwoordigt het volk aan welke God de voorrechten en status als “volk van God” heeft toevertrouwd. Daarom zou God de Vader het Koninkrijk geven aan een volk die Gods gave (zie Romeinen 5:17) zou ontvangen en die de vruchten van het Koninkrijk van God zou voortbrengen (Matteüs 22:43). Dat wil zeggen, God de Vader zou al Zijn voorrechten, voordelen en gelegenheden geven aan Zijn volk dat bestaat uit alle christen gelovigen uit alle volken in de hele wereld! In de plaats van het oudtestamentische volk van Israël als “volk van God” met al zijn voorrechten zou “een nieuw volk van God” komen, de Kerk/Gemeente die bestaat uit mensen die in Jezus Christus geloven vanuit de Joden en de niet-Joden (heidenen) (1 Petrus 2:4-10). In zijn toepassing van deze gelijkenis (Matteüs 21:43) gebruikte Jezus Christus *de tweede persoon meervoud* (“jullie”) en richtte Zijn toepassing op zijn directe toehoorders!

Meteen nadat Jezus de gelijkenis heeft toegepast, kwam de tweede reactie van Zijn toehoorders (Matteüs 21:45-46). De geestelijke leiders van Israël (de overpriesters, Schriftgeleerden en oudsten van het volk) (Matteüs 21:15,23,45) beseften nu dat Jezus Christus in deze gelijkenis over hen sprak! Zij wisten dat zij en hun volgelingen Jezus Christus hadden verworpen. Hoewel zij Jezus Christus wilden arresteren ten einde Hem te verhoren en ter dood te veroordelen, waren zij bevreesd voor de schare omdat die Hem voor een profeet hielden. Een paar dagen daarvoor had een schare gewone mensen Jezus Christus Jeruzalem binnengehaald als “de Zoon van David” (de Messias) en kinderen hadden hem in de tempel geprezen als de Messias.

Maar zelfs nu eerde de schare mensen Jezus Christus niet voor wie Hij in werkelijkheid was: de Messias Die gekomen was om Zijn leven voor hen af te leggen als een zoenoffer voor hun zonden (Jesaja 53). De schare beschouwde Jezus Christus alleen maar als “de Profeet” (Deuteronomium 18:18) of als “de Koning” (Jesaja 9:6), de politieke Messias die het volk van Israël zou bevrijden van het Romeinse juk (Lukas 23:2; Johannes 6:14-15; 18:36-37; 19:12; zie Handelingen 1:6).

---

3. Bepaal welke bijzonderheden in de gelijkenis relevant zijn.

Introductie. Jezus heeft niet bedoeld dat elke bijzonderheid in een gelijkenis noodzakelijk een geestelijke betekenis moet hebben! Gelijkenissen zijn geen allegorieën. De relevante bijzonderheden in het verhaal van een gelijkenis versterken het centrale punt, het hoofdthema of de les van de gelijkenis. Daarom moeten wij niet aan elke bijzonderheid van het verhaal van een gelijkenis een geestelijke betekenis toeschrijven!

Ontdek en bespreek. Welke bijzonderheden in het verhaal van deze gelijkenis zijn echt relevant?

Aantekeningen.

De wijngaard. “De wijngaard” is een symbool voor Israël. De gelijkenis is duidelijk gebaseerd op Psalm 80 en Jesaja 5. Psalm 80:8-16 beschrijft de exodus uit Egypte als God Die “een wijnstok” uit Egypte meeneemt en in Palestina plant nadat Hij de goddeloze volken eruit gedreven had. De wijnstok groeide en verspreide zich van de Middellandse Zee tot de rivier de Eufraat. “De wijnstok” is duidelijk een symbool voor Israël, vooral gedurende de periode van koning David en koning Salomo (1000 v.C.) (1 Koningen 4:20-21).

Jesaja 5:1-7 beschrijft het planten van “een wijngaard”. Er werd een muur omheen gebouwd, een wachttoren en een perskuip erin gebouwd. God verwachtte goede vruchten van deze wijngaard. Maar omdat het volk van Israël alleen maar slechte vruchten voortbracht, profeteerde God dat Hij de muur zou afbreken en zou toelaten dat de wijngaard vertrapt werd en tot een wildernis vol doornen en distels zou worden. “De wijngaard” is duidelijk een symbool voor het volk van Israël, vooral gedurende de periode van de profeet Jesaja (700 v.C.). Toen Israël zich later van God afkeerde, werd de muur afgebroken, de oogst gestolen, de wijnstokken afgehakt en met vuur verbrand. Dat *begon* met de ballingschap van Israël naar Assyrië (722/21 v.C.) en Juda naar Babylon (587/586 v.C.) en werd *voltooid* met de eerste komst van Jezus Christus. Hetzelfde beeld van Israël wordt gevonden in Jesaja 27:2-3; Jeremia 2:21; Ezechiël 15:1-6; 19:10-14; en Hosea 10:1-2.

Het beeld van Israël als “een wijnstok” bereikt zijn uiteindelijke (ultieme) vervulling in Jezus Christus. In Johannes 15:1-6 zegt Jezus, “Ik ben de ware Wijnstok ... u de ranken. Wie in Mij blijft en Ik in hem, die draagt veel vrucht, want zonder Mij kunt u niets doen. Als iemand niet in Mij blijft, wordt hij buiten geworpen zoals de rank, en verdort, en men verzamelt ze en werpt ze in het vuur, en zij worden verbrand” (zie Romeinen 11:20-23). Jezus Christus is Zelf het ware Israël! Het volk van Israël heeft alleen betekenis in en door Jezus Christus! Wie Jezus Christus verwerpt, behoort niet langer aan het ware Israël (Hosea 1:9) en wie Jezus Christus aanneemt, behoort aan het ware Israël (zie Galaten 6:12-16)!

God heeft geen einde gemaakt aan het fysieke volk van Israël en Hij heeft het geestelijke volk van Israël (dat wil zeggen, de gelovigen in het volk van Israël) ook niet vervangen door de Kerk/Gemeente. God heeft Zijn oudtestamentische volk Israël (de gelovigen in het fysieke volk van Israël) voortgezet op een hoger vlak (profetieën zijn vervuld en de schaduwen zijn werkelijkheden geworden) en uitgebreid (vergroot) om de gelovigen uit alle volken op de aarde in te sluiten! Terwijl het fysieke volk van Israël als volk blijft voortbestaan, zal het fysieke volk van Israël niet

langer het zichtbare volk van God meer zijn! Romeinen 9:6 zegt, “Niet allen die uit Israël voortgekomen zijn (namelijk, de nakomelingen van het fysieke en nationale volk van Israël), zijn Israël (het uitverkoren en gelovige volk van God)!”

Niettemin verwijst “de wijngaard” in de gelijkenis van de slechte landbouwers niet naar het fysieke en nationale volk van Israël. “De wijngaard” verwijst naar de bijzondere voorrechten, voordelen, gelegenheden en status als behorende tot Gods uitverkoren volk gedurende de oudtestamentische periode. Deze dingen werden aan het volk Israël geschonken als het uitverkoren zaad (Genesis 12:3) en krachtens Gods verbond met Israël (Genesis 22:17-18). Vooral in de uitleg en toepassing (Matteüs 21:43) maakt Jezus duidelijk dat Hij niet spreekt over het oude verbondsvolk van God (Israël), maar over “het Koninkrijk van God”. Jezus zegt niet dat Hij “de wijngaard” (het volk van Israël) aan een ander volk zou geven, maar dat hij “de wijngaard” (het Koninkrijk van God) van het volk Israël zou wegnemen en aan een ander volk zou geven. Hij zou de speciale voorrechten, voordelen, gelegenheden en status als behorende tot Gods uitverkoren volk van het fysieke en nationale volk van Israël wegnemen en aan een ander volk (de Gemeente bestaande uit christen Joden en christen niet-Joden) schenken dat de vruchten van het Koninkrijk van God zou voortbrengen. Dus is “de wijngaard” in de gelijkenis een essentiële en relevante bijzonderheid (detail).

De eigenaar van de wijngaard. Door heel de gelijkenis heen is het duidelijk dat “de wijngaard” (de speciale voorrechten van het Koninkrijk van God) nooit aan het fysieke volk van Israël heeft behoord, maar altijd heeft behoord aan de Eigenaar, Die in deze gelijkenis God Zelf vertegenwoordigt! Gedurende de oudtestamentische periode heeft God deze speciale voorrechten van het Koninkrijk van God voor een periode toevertrouwd aan het fysieke volk van Israël om te beheren. Nu, bij de eerste komst van Jezus Christus naar de aarde, heeft God deze speciale voorrechten van het Koninkrijk van God van het fysieke volk van Israël weggenomen en toevertrouwd aan Gods nieuwtestamentische volk (dat bestaat uit gelovigen/christenen vanuit het fysieke volk van Israël en vanuit alle fysieke heidense volken) (Galaten 3:26-29; Efeziërs 3:4-6). Dus, is “de eigenaar” in de gelijkenis een essentiële en relevante bijzonderheid (detail).

De slechte landbouwers. In de uitleg of toepassing van de gelijkenis maakt Jezus Christus duidelijk dat “de speciale voorrechten van het Koninkrijk van God” van het fysieke volk van Israël, als vertegenwoordigt door hun geestelijke leiders (de overpriesters, Schriftgeleerden en oudsten) weggenomen werd. “De slechte landbouwers” vertegenwoordigen de godsdienstige leiders van Israël samen met de Joden die hen volgden (dat wil zeggen, alle ongelovigen in het fysieke volk van Israël). De slechte landbouwers vertegenwoordigen dus het fysieke (niet geestelijke) volk van Israël als geheel. De Evangelisten Matteüs, Markus en Lukas zeggen duidelijk dat deze mensen wisten dat Jezus Christus naar hen verwees in de gelijkenis. Dus, “de slechte landbouwers (de huurders)” in de gelijkenis zijn een essentiële en relevante bijzonderheid (detail).

De andere landbouwers die de eigenaar de vruchten op hun tijd zullen geven. Volgens de uitleg en toepassing zijn “de andere landbouwers” een ander volk dat de vruchten van het Koninkrijk van God zou voortbrengen (Matteüs 21:43). Het Koninkrijk (dat wil zeggen, de speciale voorrechten en status als Gods uitverkoren volk) zou van het fysieke volk van Israël weggenomen worden en aan een ander volk, een geestelijk volk, gegeven worden. Jezus Christus begon hiermee door het Koninkrijk aan zijn discipelen en andere gelovigen in Israël (“Zijn kleine kudde”) (Lukas 12:32) te geven. Vanaf de eerste komst van Jezus Christus vormen de christenen uit alle fysieke volken op de aarde samen het geestelijke uitverkoren volk van God. Wat God over Zijn uitverkoren volk gedurende de oudtestamentische periode zei (Exodus 19:6), zegt Hij nu over de Christelijke Kerk/Gemeente in de nieuwtestamentische periode (1 Petrus 2:9-10). “U bent een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap, een heilig volk, een volk dat God Zich tot Zijn eigendom maakte .... U die voorheen geen volk was, maar nu Gods volk bent.”

Verreweg de meesten van deze christenen horen van nature bij de heidense volken. Vanaf de eerste komst van Jezus Christus tot aan Zijn wederkomst bestaat het geestelijke volk van God uit christenen uit alle natuurlijke volken op de aarde, inclusief Israël (Handelingen 15:14-18; Romeinen 9:25; 2 Korintiërs 6:16; Galaten 3:26-29; Efeziërs 2:11-22; 3:4-6; Kolossenzen 3:11; 1 Petrus 2:4-10; Titus 2:14; Openbaring 21:3). Niet de natuurlijke kinderen van Israël, maar de wedergeboren christenen die de vruchten van het Koninkrijk van God voortbrengen, zijn de werkelijke kinderen van God of het volk van God (Romeinen 9:6-16,24-29; Matteüs 3:7-10; Handelingen 26:17-20). Dus, “de andere landbouwers” in de gelijkenis zijn een essentiële en relevante bijzonderheid (detail).

De slaven. De gelijkenis legt niet uit wie deze “slaven” waren, maar Jezus Christus verwijst toch duidelijk naar de oudtestamentische profeten. De profeet Elia moest voor zijn leven vluchten voor Izebel (1 Koningen 19:1-3). De profeet Micha werd in de gevangenis gegooid waar hij van alleen brood en water moest leven (1 Koningen 22:27). De kerkvader Justinus de Martelaar beschuldigt de Joden in zijn boek “Dialog met Trypho” dat zij de profeet Jesaja met een houten zaag doormidden gezaagd hadden (Hebreeën 11:37). De Joden hebben de profeet Jeremia aanhoudend mishandeld en een complot gesmeed om hem te doden (Jeremia 11). Zijn eigen familie heeft hem verraden (Jeremia 12). De Joden luisterden niet naar Jeremia (Jeremia 18), maar sloegen hem en zette hem in het blok in de bovenste Benjaminpoort (Jeremia 20). Alle valse priesters, profeten en slechte ambtenaren inclusief de koning wilden hem dood hebben, omdat hij de waarheid sprak (Jeremia 26). Zij arresteerden hem, sloegen hem, en hielden hem voor een hele lange tijd gevangen in een kerker (Jeremia 37). Zij hebben hem zelfs in een waterreservoir met modder gegooid waarin hij wegzakte (Jeremia 38). De vroege christelijke traditie vertelt dat de profeet Jeremia door Joden gestenigd werd in Egypte (Jeremia 43). De profeet Ezechiël werd door de Joden vervolgd en dat werd ervaren als “prikkel en doornen en verblijven bij schorpioenen” (Ezechiël 2:6). Hij zag dat Gods verbondsvolk in het Oude Testament wel naar zijn

woorden luisterde, maar ze niet in praktijk bracht (Ezechiël 20:49; 33:31-32). De profeet Amos moest vluchten en zijn profetieën op een andere plaats uitspreken (Amos 7:10-15).

Jezus vat de mishandeling van de profeten samen in Matteüs 5:11-12, “Zalig bent u als men u smaadt en vervolgt, en door te liegen allerlei kwaad tegen u spreekt, omwille van Mij. Verblijd en verheug u, want uw loon is groot in de hemelen, want zo hebben ze de profeten vervolgd die er vóór u geweest zijn.” In Lukas 6:22-23 zegt Hij, “Zalig bent u wanneer de mensen u haten, en wanneer zij u uitstoten en u smaden en uw naam als slecht verwerpen omwille van de Zoon des mensen. ... Hun vaders deden immers evenzo met de profeten.” En in Matteüs 23:29-32,37 zegt Hij, “Wee u, Schriftgeleerden en Farizeeërs, huichelaars. ... U getuigt tegen uzelf dat u kinderen bent van hen die de profeten gedood hebben. ... O Jeruzalem, u die de profeten doodt en stenigt wie naar u toegezonden zijn! (Zie ook Lukas 11:47-51; 13:33-35; Johannes 12:36-43). Dus, “de slaven” van de eigenaar in de gelijkenis zijn een essentiële en relevante bijzonderheid (detail).

De enige zoon en erfgenaam. In Zijn uitleg en toepassing van de gelijkenis maakt Jezus duidelijk dat “de enige en geliefde zoon van de eigenaar” Jezus Christus Zelf vertegenwoordigt. Hij is de Steen Die de bouwers van Israël verworpen hebben. Hij is de allerbelangrijkste Hoeksteen (van een gebouw) of Sluitsteen (van een poort) geworden! Verwijzingen naar de Hoeksteen worden gemaakt in Psalm 118:22-23, Jesaja 28:16; Matteüs 21:42; Handelingen 4:11; Romeinen 9:33; Efeziërs 2:20 en 1 Petrus 2:6. De hoeksteen van een gebouw is een deel van het fundament waarop de hele bovenbouw rust. Het is de hoeksteen die twee hoofdmuren steunt en de richting van het hele gebouw bepaalt. Alle andere stenen moeten zich naar de hoeksteen richten.

De relatie van Jezus Christus tot de Kerk/Gemeente is die van een Hoeksteen. Door Zijn heerlijke opstanding, hemelvaart en troonsbestijging werd Jezus Christus de Hoogverhevene! Vanuit de hemel en door Zijn Heilige Geest woont Hij in de harten van gelovigen, leidt Hij hun levens en heerst over het hele universum in het belang van Zijn Kerk/Gemeente (zie Efeziërs 1:22). Lukas 20:18 voegt hieraan toe: “Ieder die op die steen valt, zal verpletterd worden en op wie hij valt, zal hij vermorzelen.” Mensen die over Jezus Christus en Zijn woorden struikelen, gaan verloren en zullen in het laatste oordeel vermorzeld worden. Lukas 2:34 zegt, “Dit Kind is bestemd tot val en opstanding van velen in Israël en tot een teken dat tegengesproken zal worden.” Alle mensen (inclusief Joden), die Jezus Christus verwerpen, gaan voor eeuwig verloren. En alle mensen (inclusief Joden) die in Jezus Christus geloven, zijn voor eeuwig gered (verlost, behouden). Het is duidelijk dat “de enige zoon en erfgenaam” in de gelijkenis een essentiële en relevante bijzonderheid (detail) is.

---

4. Bepaal de belangrijke boodschap van de gelijkenis.

Introductie. De belangrijke boodschap (de centrale boodschap of het hoofdthema) van de gelijkenis wordt gevonden in de uitleg of toepassing van de gelijkenis of in het verhaal van de gelijkenis zelf. Van hoe Jezus Christus Zelf Zijn gelijkenissen uitlegde of toepaste, weten wij hoe we gelijkenissen moeten uitleggen. *Een gelijkenis heeft meestal maar één hoofdthema, één belangrijke boodschap, één centrale les.* Daarom moeten wij niet proberen een geestelijke waarheid in elke bijzonderheid van het verhaal van een gelijkenis te vinden. Dus, bepaal de belangrijke boodschap van een gelijkenis.

Bespreek. Wat is de belangrijke boodschap van deze gelijkenis?

Aantekeningen.

De gelijkenis van de slechte landbouwers in Matteüs 21:33-39 is een gelijkenis over “de boodschappers van Gods Koninkrijk”.

De belangrijke boodschap van de gelijkenis is de volgende: “Ondanks de meest onredelijke zonde van het fysieke volk van Israël tegenover Gods onbegrijpelijke liefde uitgedrukt in Zijn Enige en Geliefde Zoon, Jezus Christus, zal Jezus Christus triomferen over Zijn tegenstanders en Zijn Koninkrijk vestigen zoals het voorspeld wordt in Psalm 118:22-23”. Ondanks de hevigste tegenstand tegen en verwerping van Gods boodschappers, zal en kan Gods doel om Zijn Koninkrijk op de aarde te vestigen niet mislukken!

Reageren op Gods boodschappers is één van de fundamentele kenmerken van het Koninkrijk van God. De ware burgers van het Koninkrijk van God reageren positief en zijn bereid om te leren. Zij ontvangen en accepteren Gods boodschappers, als bijvoorbeeld verkondigers en leraren gedurende de nieuwtestamentische periode, die de boodschap getrouw brengen en de Bijbel correct uitleggen. Bovenal ontvangen zij Jezus Christus als Verlosser en Koning in hun hart en leven!

“De slechte landbouwers” die weigerden om aan de eigenaar zijn deel van de oogst te geven, zijn slaven hebben mishandeld en zijn enige en geliefde zoon heeft gedood, vertegenwoordigen het fysieke volk van Israël gedurende de oudtestamentische periode zoals zij door hun ongelovige leiders en volgelingen vertegenwoordigd werden. Hun verwerping van de Messias resulteerde in hun verwoesting als het zichtbare volk van God op de aarde. God had “de wijngaard” (het voorrecht van het Koninkrijk van God Gods volk op de aarde te zijn) aan het fysieke volk van Israël toevertrouwd, maar het volk van Israël heeft Gods profeten mishandeld en gedood en ten slotte Zijn Enige en Geliefde Zoon, Jezus Christus, gekruisigd. Daarom heeft God “de wijngaard” aan andere mensen gegeven die de vruchten van het Koninkrijk zouden voortbrengen. De uitdrukking “deze andere mensen” sluit niet alle Joden uit, maar houdt ook niet

alle heidenen in. Het bestaat uit alle christenen uit zowel het fysieke volk van Israël als de andere fysieke volken van de heidenen.

We moeten twee zaken in gedachten houden:

Ten eerste. God heeft niet alle Joden die tot het fysieke volk van Israël behoren, verhard of verworpen. Volgens Romeinen 9-11 heeft God voor Zichzelf een “overblijfsel” uit het fysieke volk van Israël gereserveerd. Deze mensen horen het evangelie en zullen gered (verlost, behouden) worden (Romeinen 10:17-18; 9:27). Alle Joden die niet volharden in hun ongelof, zullen zeker deel uitmaken van “de olijfboom” die “het ware volk van God” vertegenwoordigt en die bestaat uit alle gelovigen uit de Joden en de niet-Joden (Romeinen 11:23).

Ten tweede. Als God ongelovige Joden verwerpt, zal Hij ook ongelovige niet-Joden (heidenen) verwerpen. Daarom moet geen niet-Jood (heiden) neerkijken op Joden of zelfs Joden vervolgen! Zij moeten eerder bidden voor de bekering van Joden en het evangelie aan Joden verkondigen, zoals zij ook voor niet-Joden bidden en het evangelie aan niet-Joden verkondigen. Alleen God heeft het recht en de macht om zowel Joden als niet-Joden te oordelen of te redden (verlossen, behouden)! Zowel het Oude Testament als het Nieuwe Testament houdt zich niet bezig met “ras”, maar met “het volk van God” (het Koninkrijk van God), ongeacht of de gelovigen vanuit het natuurlijke volk van Israël of uit de natuurlijke volken van de heidenen komen.

---

5. Vergelijk de gelijkenis met vergelijkbare Bijbelgedeelten.

Introductie. Sommige gelijkenissen hebben overeenkomsten met elkaar en kunnen vergeleken worden. Maar de waarheid in alle gelijkenissen hebben vergelijkbare waarheden die in andere Bijbelgedeelten geleerd worden. Probeer belangrijkste verwijzingen in de Bijbel te vinden die je helpen om de gelijkenis uit te leggen. Vergelijk altijd de uitleg van een gelijkenis met het directe en duidelijke onderricht van de Bijbel.

(1) Het vervloeken van de vijgenboom.

Matteüs 21:18-19. Kort voordat Jezus Christus de gelijkenis van de slechte landbouwers vertelde, had Hij honger en zocht Hij vruchten aan een vijgenboom. Omdat Hij geen vruchten en alleen maar bladeren vond, vervloekte Hij de vijgenboom (Markus 11:12-14). De volgende dag was de vijgenboom van de wortels af verdord (Markus 11:20)! Jezus was niet boos op de vijgenboom. Deze gebeurtenis had een veel dieper betekenis die door de gelijkenis van de slechte landbouwers uitgelegd werd.

De vijgenboom droeg alleen maar bladeren, maar geen vruchten. Lukas 13:6-9 zegt dat deze “vijgenboom” een symbool is van het zeer bevoorrechte volk van Israël. Evenals de vijgenboom, deed het volk van Israël alsof zij een heel vroom en heilig volk was die vele offeranden aan de tempel bracht. Maar integendeel hadden de Joden de tempel in een marktplaats veranderd, waar zij dieren verkochten en geld wisselden. De leiders van Israël hadden een complot gesmeed om Jezus Christus te doden. Maar zonder Hem hebben de offeranden in de tempel geen enkele zin! Het volk van Israël was druk in het weer met religieuze activiteiten, maar er was geen oprechtheid en geen waarheid. Door de vijgenboom te vervloeken die de volgende dag verdord was, voorspelde Jezus Christus de ondergang van het onvruchtbare volk van Israël als “het volk van God”. Jezus Christus verwierp niet de Joden op zich, maar voorspelde dat het Koninkrijk van God niet langer gevestigd is in het fysieke volk van Israël. Vanaf de eerste komst van Jezus Christus is het Koninkrijk van God gevestigd in Gods nieuwtestamentische verbondsvolk dat bestaat uit gelovige Joden en gelovige niet-Joden (mensen uit de heidense volken). In plaats van alleen maar “bladeren” zouden zij “de vruchten” van het Koninkrijk van God voortbrengen (Matteüs 8:11-12; 1 Petrus 2:4-10)!

(2) De gelijkenis van de twee zonen.

Matteüs 21:28-32. Er zijn bepaalde overeenkomsten en verschillen tussen de gelijkenis van de slechte landbouwers en de gelijkenis van de twee zonen. Wat de overeenkomsten betreft: beide gelijkenissen noemen een wijngaard en beiden hadden de leiders van Israël en hun volgelingen in gedachten die door Jezus Christus veroordeeld worden. Wat de verschillen betreft: de gelijkenis van de twee zonen is veel korter en heeft minder bijzonderheden dan de gelijkenis van de slechte landbouwers. Hoewel beide gelijkenissen maar één centrale boodschap hebben, namelijk, Matteüs 21:40-43, lijkt de gelijkenis van de slechte landbouwers meer op een allegorie dan een gelijkenis, omdat meerdere zaken vergeleken worden. De gelijkenis van de twee zonen legt de nadruk op de verwerping van Johannes de Doper door de leiders van de Joden, maar de gelijkenis van de slechte landbouwers legt de nadruk op de verwerping van de oudtestamentische profeten en de Messias door het hele volk van Israël. Daarom wordt het Koninkrijk van God ook van het volk van Israël weggenomen en aan anderen gegeven die de vruchten van het Koninkrijk zouden voortbrengen.

(3) De gelijkenis van de koninklijke bruiloft.

Matteüs 22:1-14. Er zijn bepaalde overeenkomsten en verschillen tussen de gelijkenis van de slechte landbouwers en de gelijkenis van de koninklijke bruiloft. Wat de overeenkomsten betreft: beide gelijkenissen beelden het geduld en voorzienige zorg van God in tegenstelling tot de ondankbaarheid van de Joden uit. Wat de verschillen betreft: de gelijkenis van de koninklijke bruiloft legt de nadruk op de ernstige bestraffing voor mensen die zich geen zorgen maken over hun relatie tot God en die proberen bij God te komen zonder de vereiste bruiloftskleding. De gelijkenis van de slechte landbouwers legt de nadruk op de verwerping van ongelovige Joden en de roeping en aanneming van gelovige niet-Joden (heidenen).

6. Maak een samenvatting van de belangrijkste leerstellingen in deze gelijkenis.

Bespreek. Wat zijn de belangrijkste onderwijzingen of boodschappen (lessen) van deze gelijkenis? Wat leerde Jezus Christus ons te *weten*, te *geloven*, te *zijn* en te *doen*?

Aantekeningen.

(1) De belangrijke boodschap of centrale les.

De gelijkenis van de slechte landbouwers in Matteüs 21:33-39 is een gelijkenis over “de boodschappers van Gods Koninkrijk” en de reactie van het fysieke volk van Israël op hen.

De belangrijke boodschap van de gelijkenis is de volgende: “Ondanks de meest onredelijke zonde van het fysieke volk van Israël tegenover Gods onbegrijpelijke liefde uitgedrukt in Zijn Enige en Geliefde Zoon, Jezus Christus, zal Jezus Christus triomferen over Zijn tegenstanders en Zijn Koninkrijk vestigen zoals voorspeld in Psalm 118:22-23”. Ondanks de hevigste tegenstand tegen en verwerping van Gods boodschappers, kan en zal God in het bereiken van Zijn doel om Zijn Koninkrijk op de aarde te vestigen niet mislukken! De voorrechten van het Koninkrijk van God worden gegeven aan een volk dat de vruchten van het Koninkrijk van God voortbrengen in elk volk op de aarde.

(2) Het volk van Israël en de Christelijke Kerk/Gemeente.

Gedurende de eerste komst van Jezus Christus naar de aarde heeft het fysieke volk van Israël als het oude verbondsvolk van God Jezus Christus verworpen. Door Jezus Christus te verwerpen, heeft Israël zichzelf veroordeeld en wordt door God verworpen als Zijn verbondsvolk (Matteüs 8:11-12). Vanaf de eerste komst van Jezus Christus zijn alle mensen die in Jezus Christus geloven het nieuwe verbondsvolk van God, ongeacht of zij Joden of niet-Joden zijn (Johannes 10:16; Romeinen 10:12-13; 2 Korintiërs 6:16; Galaten 3:26-28; Efeziërs 2:11-22; Kolossenzen 3:11-12; 1 Petrus 2:9-10; 1 Johannes 3:4-10). Zij vormen de Christelijke Kerk/Gemeente in de hele wereld. Alle voorrechten van het koninkrijk van God horen aan hen!

(3) De betekenis van de vruchten van het Koninkrijk voortbrengen.

In Matteüs 3:7-12, toen Johannes de Doper de boodschap van het Koninkrijk verkondigde, zei hij, “Breng dan vruchten voort in overeenstemming met de bekering. ... Elke boom dan die geen goede vrucht voortbrengt, wordt omgehakt en in het vuur geworpen.” Alleen mensen die met de Heilige Geest gedoopt zijn (dat wil zeggen, wedergeboren zijn door de Heilige Geest), zullen bijeen verzameld worden als tarwe in Zijn schuur. Alle andere mensen zullen als kaf met onuitblusbaar vuur verbrand worden.

De uitdrukking “goede vruchten voortbrengen” verwijst niet naar godsdienstige verplichtingen (bv. zoveel keer per dag bidden, zoveel keer vasten, zoveel geld geven, zoveel pelgrimsreizen maken, enz.) of goede werken die in eigen kracht verricht worden, maar verwijst naar de goede werken die de Heilige Geest in hen voortbrengt (Matteüs 3:8; Johannes 15:16; Galaten 5:22-23; Kolossenzen 1:6).

5	GEBED (8 minuten)	[REACTIES] GEBED IN ANTWOORD OP GODS WOORD
----------	--------------------------	---

Bid met elkaar als antwoord op wat God zegt. Laat iedereen in de kring om de beurt kort (in één of twee zinnen) bidden en naar God toe reageren op wat hij in deze bijeenkomst van Hem leerde.

6	VOORBEREIDING (2 minuten)	[OPDRACHTEN] VOOR DE VOLGENDE BIJEENKOMST
----------	----------------------------------	--

Deel de voorbereiding voor de volgende keer uit op een strookje papier of laten de groepsleden het opschrijven.

1. Toewijding. Wijd je toe steeds discipelen te maken, de gemeente van Jezus Christus op te bouwen en het Koningschap van Jezus Christus te verkondigen.
2. Verkondig, onderricht of bestudeer “de gelijkenis van de slechte landbouwers” samen met een persoon of een kleine groep mensen.
3. Persoonlijke tijd met God. Heb stille tijd met God uit ongeveer een half hoofdstuk per keer uit **Deuteronomium 8, 9, 10 en 11**. Maak gebruik van het uitgekozen Bijbelvers of de favoriete waarheid methode en maak korte aantekeningen.
4. Memorisatie. **Repeteer elke dag de serie I. “Het Koninkrijk van God”.**
5. Bijbelstudie. Bereid de volgende Bijbelstudie thuis voor. **Romeinen 2:1-16**. Maak gebruik van de vijf stappen methode en maak korte aantekeningen.
6. Gebed. Bid voor iemand of iets deze week en zie uit naar wat God doet (Psalm 5:4).
7. Houd je aantekeningen in je notitieboek goed bij. Doe dat ook voor je aantekeningen over stille tijd, memorisatie, deze gelijkenis en deze voorbereiding.